

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Нефедової Тетяни Олександрівни на тему:

**«Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 053 «Психологія»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження Нефедової Тетяни Олександрівни зумовлена необхідністю комплексного вивчення впливу онкозахворювання на психологічне благополуччя жінок з раком молочної залози (РМЗ) із врахуванням зовнішніх та внутрішніх компенсаторних чинників з метою подальшої розробки ефективних стратегій психологічної підтримки, спрямованих на підвищення якості життя онкопацієнтів на всіх етапах лікування. Враховуючи поширеність цього захворювання та складність його лікування, дослідження факторів, які впливають на емоційний стан, адаптацію до хвороби та використання копінгових стратегій, є важливим внеском у психоонкологію.

Аналіз основного змісту дисертації дає підстави стверджувати, що авторкою дисертації доцільно обрані об'єкт, предмет та мета дослідження, що дозволило чітко визначити завдання, виконати їх у повному обсязі, про що свідчать представлені результати, сформульовані до них висновки та рекомендації, які поетапно висвітлені в роботі та підтверджені апробацією та схваленням на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, в тому числі, за кордоном (Австрія, Швеція). Результати дослідження знайшли повне відображення у 7 публікаціях, з них 3 статті у наукових фахових виданнях та 4 тезах доповідей.

У дисертаційній роботі детально і доказово розкрито вихідні науково-теоретичні положення, які визначають позицію авторки, сформовано експериментальні гіпотези та надані ґрунтовні висновки дослідження. Напрацьований матеріал, мета та завдання зумовили відповідний структурний зміст роботи, який складається зі вступу, трьох розділів, висновків і додатків.

На нашу думку, цінним у науковій роботі є те, що дисертанткою розроблено теоретичну модель, яка інтегрує фізичний, емоційний, соціальний, економічний, духовний та суб'єктивний аспекти. У моделі чітко визначено роль адаптації до хвороби, емоційного стану та соціальної підтримки як ключових факторів впливу на психологічне благополуччя. Представлено ґрунтовну роботу щодо аналізу ефективності психодіагностичних методів. Значущим аспектом є увага, приділена дослідженню специфічних викликів психологічної підтримки жінок із РМЗ, таких як емоційні наслідки радикального лікування, зміни у зовнішності та динаміка психологічного благополуччя на різних стадіях лікування.

Здобувачкою розроблено підхід, основними ознаками якого є системна оцінка кожної компоненти психологічного благополуччя жінок з раком молочної залози у взаємозв'язку з етапами лікування та ключовими чинниками. Запропонований підхід базується на інтеграції валідованих методик психодіагностики та авторських розробок, що дозволяє врахувати багатовимірний характер психологічного благополуччя.

Такий підхід здатен не лише вдосконалити основу для подальших емпіричних досліджень у сфері психоонкології, але також підвищити ефективність психологічної допомоги онкопацієнткам через індивідуалізацію психотерапевтичних інтервенцій. Урахування динаміки благополуччя на різних етапах лікувального процесу забезпечує комплексне розуміння потреб пацієнток та сприяє розробці адаптивніших і результативніших психотерапевтичних стратегій.

Здобутком авторки є те, що в роботі відображено результати теоретичного та методологічного аналізу широкого спектра наукової літератури, що стосується психологічного благополуччя онкопацієнток. Дисертанткою уточнено ключові категорії та поняття, такі як емоційний стан, соціальна підтримка, адаптація до хвороби, які створюють цілісне уявлення про багатовимірний характер психологічного благополуччя жінок із раком молочної залози.

Узагальнення результатів аналізу наукових джерел підкреслює важливість існуючих напрацювань у сфері психоонкології. Це дозволило авторці розробити концептуальну модель психологічного благополуччя, що значно розширює можливості для практичного застосування результатів дослідження.

Авторкою доведено актуальність питання комплексного вивчення психологічного благополуччя жінок із раком молочної залози, що включає багатовимірний підхід до оцінки емоційних, соціальних, фізичних та адаптаційних чинників. Обґрунтовано доцільність використання валідованих психодіагностичних методик для виявлення впливу адаптації до хвороби, емоційного стану та соціальної підтримки на психологічне благополуччя пацієнток. Розроблено концептуальну модель благополуччя, яка може стати основою для покращення якості життя онкопацієнток через індивідуалізовані психотерапевтичні підходи.

Викладений дисертанткою аналіз результатів емпіричного етапу дослідження характеризується послідовністю та статистичною обґрунтованістю, на підставі чого сформульовано важливі і послідовні висновки.

У цілому, дослідження Нефедової Тетяни Олександрівни виконано на високому науковому та методологічному рівні. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше проведено комплексне вивчення структурних особливостей психологічного благополуччя пацієнток із раком молочної залози, систематизовано ключові фактори, які впливають на нього, зокрема на різних етапах лікування. Подальшого розвитку набули концептуальні ідеї щодо взаємодії таких факторів, як емоційний стан, адаптація до хвороби та соціальна підтримка. Розроблено емпіричну модель психологічного благополуччя, яка охоплює фізичний, економічний, соціальний, функціональний, емоційний, духовний та суб'єктивний аспекти. Вперше виявлено та систематизовано відмінності у параметрах благополуччя залежно від соціо-демографічних характеристик, зокрема впливу фінансового

стану, рівня освіти та наявності дітей. Поглиблено розуміння впливу тривоги та депресії на психологічне благополуччя, а також ролі копінг-стратегій і соціальної підтримки як захисних факторів. Визначено, що загальний рівень благополуччя залишається відносно стабільним з часом, навіть за умов прогресуючого лікування. На основі отриманих результатів розроблено рекомендації для практичних психологів, які базуються на принципах когнітивно-поведінкової терапії та екзистенційного підходу й спрямовані на підвищення якості життя пацієнток із РМЗ.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що визначено ключові аспекти психологічного благополуччя пацієнток з РМЗ, що включають емоційні, соціальні, духовні та економічні компоненти, і проаналізовано їхній вплив на загальний стан жінок, що переживають лікування. Обґрунтовано важливість соціальної підтримки та копінг-стратегій, які сприяють підвищенню психологічного благополуччя. Поглиблено знання про динаміку емоційних станів у контексті психологічного благополуччя. Сформульовано концептуальну модель психологічного благополуччя онкопацієнток, що відображає взаємозв'язок між різними факторами та їхній вплив на загальний емоційний стан пацієнток. Систематизовано підходи до вивчення психологічного благополуччя в психоонкології. Розглянуто соціо-демографічні характеристики, які впливають на психологічне благополуччя, що підкреслює значущість індивідуального підходу в психотерапевтичній практиці.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що емпірично виокремлено ключові фактори, що впливають на психологічне благополуччя жінок, які проходять лікування від РМЗ, що може використовуватись для розробки індивідуалізованих планів психологічної підтримки на всіх етапах терапії. Визначено інструменти для оцінки рівня психологічного благополуччя, що можуть бути використані в клінічній практиці для моніторингу стану пацієнток і корекції терапевтичних стратегій відповідно до їхніх потреб.

Заслуговує на позитивну оцінку логічність викладу змісту дисертації, його завершеність у цілому. Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначенні завдання реалізовано повною мірою, мету досягнуто, сукупність отриманих наукових положень мають суттєве значення для психології.

Зауваження та побажання до дисертаційного дослідження

Позитивно оцінюючи зміст і основні результати, науково-теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження, вважаємо за потрібне висловити деякі дискусійні моменти й пропозиції:

1. Дисертаційне дослідження є актуальним та викладене логічно і послідовно. Однак у першому розділі, що стосується теоретичних аспектів психологічного благополуччя, важливо було би детально розглянути вплив військових дій та інших екстремальних умов на доступ пацієнток до медичної допомоги. Це питання набуває особливої актуальності в умовах війни, оскільки знижена доступність лікування та стресовий вплив зовнішніх обставин можуть значно погіршити психологічний стан онкопацієнток. Які зовнішні фактори, на Вашу думку, можуть мати вплив на доступ пацієнток до медичної допомоги та їх психологічне благополуччя?

2. У другому розділі, де описано методологію дослідження, було б корисно детальніше розкрити процес вибору психодіагностичних інструментів, зокрема їх адаптацію до української вибірки пацієнток із раком молочної залози. Це уможливило би краще обґрунтувати валідність використаних методик у контексті культурних та соціальних особливостей досліджуваної групи.

3. У третьому розділі, аналізуючи динаміку психологічного благополуччя на різних етапах лікування, доцільно було би провести порівняльний аналіз отриманих даних із результатами аналогічних міжнародних досліджень для підтвердження узгодженості отриманих висновків.

4. Практичні рекомендації, представлені в роботі, є значущими. Чи був розроблений конкретний опис алгоритмів психологічної підтримки онкопацієнток на різних стадіях лікувального процесу?

ВИСНОВОК

Вищевказані зауваження та побажання ніяким чином не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження Нефедової Тетяни Олександрівни, оскільки представлена дисертація поза сумнівом є завершеним, актуальним дослідженням для сучасної психології, відзначається науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю, а отримані результати є обґрунтованими і достовірними.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та вірогідність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи, можемо стверджувати, що робота Нефедової Т.О. *«Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози»* підготовлена на високому науково-теоретичному рівні, відповідає галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження вимог оформлення дисертацій» (зі змінами), «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44; зі змінами від 21.03.2022 року), а її авторка Нефедова Тетяна Олександрівна, безумовно, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент:

Доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної
та практичної психології
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка МОН України



Л.А. Онуфрієва